

A G_3 és G_2 görbék közös pontjait az

$$(1) \quad y = 2x^3 - 8x \dots$$

$$(2) \quad \text{és} \quad y = mx^2 - 8x \dots$$

egyenletekből álló rendszer gyökei határozzák meg. y kiküszöbölésével

$$(3) \quad 2x^3 - 8x = mx^2 - 8x \quad \text{ill.} \quad 2x^3 - mx^2 \equiv x^2(2x - m) = 0 \dots$$

Ezen egyenletnek $x = 0$ kétszeres gyöke. Az $(x = 0, y = 0)$ pont, azaz az origo a két görbének érintkezési pontja. Ezen kívül még

$$2x - m = 0, \quad \text{ill.} \quad x = \frac{m}{2}, \quad y = \frac{m^3}{4} - 4m$$

értékpár határoz meg egy közös pontot, t. i. A -t. Az $OA \equiv e$ egyenes egyenlete

$$(4) \quad y = \frac{m^2 - 16}{2}x \dots$$

A G_3 görbe zérus helyeit a $2x^3 - 8x \equiv 2x(x^2 - 4) = 0$ egyenlet gyökei szolgáltatják; ezek $x_1 = 0, x_2 = +2, x_3 = -2$.

A zérus helyek koordinátái: $(0, 0), (+2, 0), (-2, 0)$.

A $(+2, 0)$ pontból az e -re bocsátott merőleges egyenes egyenlete

$$(5) \quad y = \frac{2}{16 - m^2}(x - 2) \dots$$

A 4) és 5) egyenes metszéspontjának M_1 -nek koordinátáit, mint m^2 függvényeit kapjuk meg a 4) és 5) egyenletekből. Ha tehát e két egyenletből m^2 -et kiküszöböljük, x és y , azaz az M_1 koordinátái között kapunk egy egyenletet, azon görbéét, amelynek pontja M_1 .

4)-ből

$$m^2 = \frac{2y + 16x}{x},$$

5)-ből

$$m^2 = \frac{16y - 2x + 4}{y}.$$

Eszerint

$$(6) \quad \frac{2y + 16x}{x} = \frac{16y - 2x + 4}{y} \dots$$

Rendezés után

$$(7) \quad x^2 + y^2 - 2x = 0, \quad \text{ill.} \quad (x - 1)^2 + y^2 = 1 \dots$$

azon kör egyenlete, amelynek pontja M_1 . Ezen kör középpontja az X -tengelyen van, keresztülmegy az origon, sugara 1.

Az M_2 pontra nézve pedig

$$(8) \quad (x + 1)^2 + y^2 = 1 \dots$$

oly kör egyenlete, mely az előbbivel szimmetrikus az Y -tengelyre nézve.

Ha t. i. a $(-2, 0)$ pontból e -re merőlegest bocsátunk, ennek egyenlete

$$y = \frac{2}{16 - m^2}(x - 2).$$

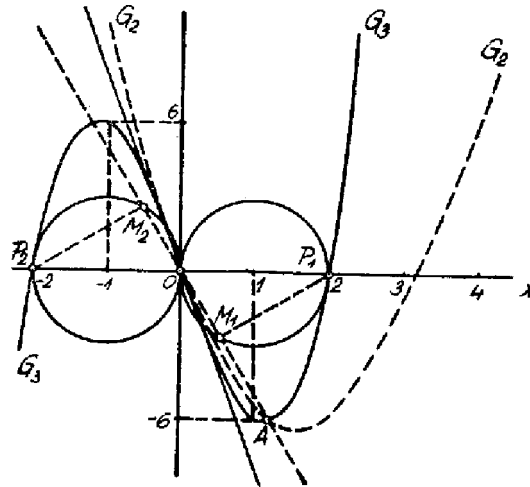
Ennek megfelelőleg 6) jobboldalán $+4$ helyett -4 és így $x^2 + y^2 + 2x = 0$ keletkezik.

Kérdés már most: leírja-e M_1 az egész körvonalat, amelynek egyenlete a 7), ill. M_2 azon körvonalat, amelynek egyenlete 8)? Hogy ezen kérdésre felelhessünk, szükséges és elegendő, hogy a 4) alatti $OA \equiv e$ egyenes helyzetét vizsgálhassuk, azaz ennek irányhatározója felvessz-e minden értéket $-\infty$ -tól $+\infty$ -ig?

Az e egyenes irányhatározója: $\frac{m^2 - 16}{2}$. Ennek értéke, ha m változik $-\infty$ -tól $+\infty$ -ig, $+\infty$ -tól csökken -8 -ig, azután növekszik -8 -tól $+\infty$ -ig; tehát nem veszi fel azon értékeket, melyek -8 és $-\infty$ között vannak. Ebből következik, hogy az e egyenes, mely O körül forog, nem vesz fel minden helyzetet. Az O ponthoz tartozó sugársor sugarai közül kimaradnak azok, melyeknek irányhatározói -8 és $-\infty$ között vannak. Ezen kimaradó egyeneseken fekvő M_1 , ill. M_2 pontok nem

tartoznak a mértani helyhez. Más szóval, az M_1 mértani helye a 7) alatti kör egy része; a 7) alatti körből azon ívet kell elvonnunk, melyet az $y = -8x$ egyenes vág le róla. Ezen íven fekvő pontokra nézve

$$0 < x < \frac{2}{65} \quad \text{és} \quad y < 0.^1$$

Hasonlóan az M_2 pontok mértani helye a 8) kör egy része. Ezen körből azon ívet kell elvonnunk, melynek pontjaira nézve

$$-\frac{2}{65} < x < 0 \quad \text{és} \quad y > 0.$$

(A két körből kieső ívrész szimmetrikus helyzetű az O pontra nézve).

Vizsgáljuk már most közelebbről a geometriai viszonyokat. A G_3 oly szilárd harmadrendű parabola, mely az X -tengelyt a $-2, 0, +2$ helyeken metszi; a $(0, 0)$ pont a görbe inflexiós pontja és itt az érintő irányhatározója -8 . (Egyenlete $y = -8x$). A görbének $x = -2$ és $x = 0$ között felső, $x = 0$ és $x = 2$ között alsó tetőpontja van: az előbbi koordinátái $x_1^{\infty} = -1,15$, $y_1^{\infty} = 6,1$, az utóbbié $x_2^{\infty} = +1,15$, $y_2^{\infty} = -6,1$.²

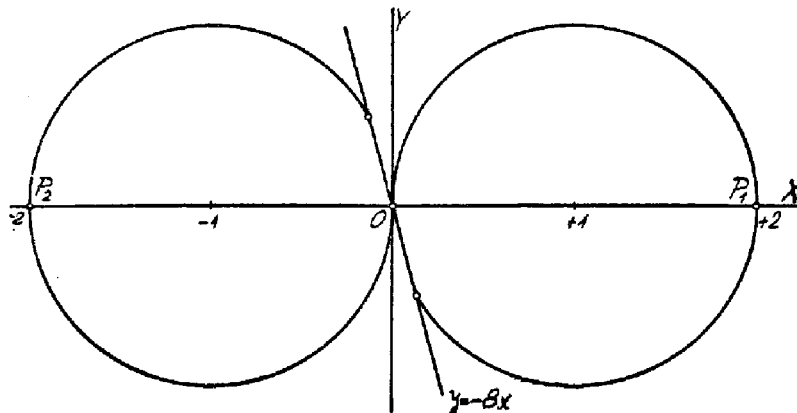
A G_2 az m értéke szerint változó másodrendű parabola, de mindegyik keresztülmegy az origon és ezen pontban mindegyiknek érintője az $y = -8x$ egyenes, azaz G_2 és G_3 a $(0, 0)$ pontban érintkeznek.

Ha $m = 0$, akkor a G_2 parabolából az $y = -8x$ egyenes lesz.

Ha $m > 0$, akkor G_2 -nek alsó tetőpontja van az $x = \frac{4}{m}$ helyen. G_2 a G_3 -t az X -tengely pozitív oldalán metszi az $A \left(\frac{m}{2}, \frac{m^3}{4} - 4m \right)$ pontban. Ezen metszéspont végig fut a G_3 -nak azon részén, mely az X -tengely pozitív oldalán fekszik. Az OA egyenes határhelyzete azonban az $y = -8x$ egyenes.³

Az $y = ax$ egyenesek közül azoknak, amelyekre nézve $a < -8$, nincs a G_3 görbével (az origon kívül) közös pontjuk.

Ha $m < 0$, akkor G_2 -nek felső tetőpontja van az $x = \frac{4}{m}$ helyen. G_2 a G_3 -t az X -tengely negatív oldalán metszi az A pontban. Ezen metszéspont végig fut a G_3 -nak azon részén, mely az X -tengely negatív oldalán fekszik. Az OA egyenes határhelyzete ugyanaz, mint előbb.

¹ Az $x^2 + y^2 - 2x = 0$ és az $y = -8x$ egyenes közös pontjai az $x = 0$ és $x = \frac{2}{65}$ abszcisszákhöz tartoznak.

² $y = 2x^3 - 8x$ esetében $y' = 6x^2 - 8 = 0$, ha $x^2 = \frac{4}{3}$, $x^{\infty} = \pm 1,15$.

³ Ha $m = 0$, akkor az A pont O -ba esik. Ekkor OA a G_3 inflexiós érintője lesz.

Ha az $y = ax$ egyenesre⁴ a $P_1(2, 0)$ pontból merőlegest állítunk, akkor ennek talppontja M_1 , Thales tétele szerint oly körön fekszik, melynek átmérője az OP_1 távolság. Az M_1 azonban nem írja le ezen kört egészen: kimaradnak azon pontjai, amelyek az $y = ax$ sugársor azon egyenesein fekszenek, amelyekre nézve $a < -8$.

Ha pedig az $y = ax$ egyenesre a $P_2(-2, 0)$ pontból állítunk merőlegest, ennek M_2 talppontja oly körön fekszik, amelynek átmérője OP_2 . Az M_2 azonban nem írja le egészen ezen kört: kimaradnak e kör azon pontjai, amelyek az $y = ax$, $a < -8$ egyeneseken fekszenek.

Forgassuk az O ponton átmenő egyenest az Y -tengelynek megfelelő kezdőhelyzetből a pozitív forgási irányban, míg az $y = -8x$ egyenes helyzetébe jut; *ezen forgás közben leírt síkrészen fekvő pontjai a két körnek nem tartoznak az M pont mértani helyéhez.*

---

⁴ Ahol $a \geq -8$.